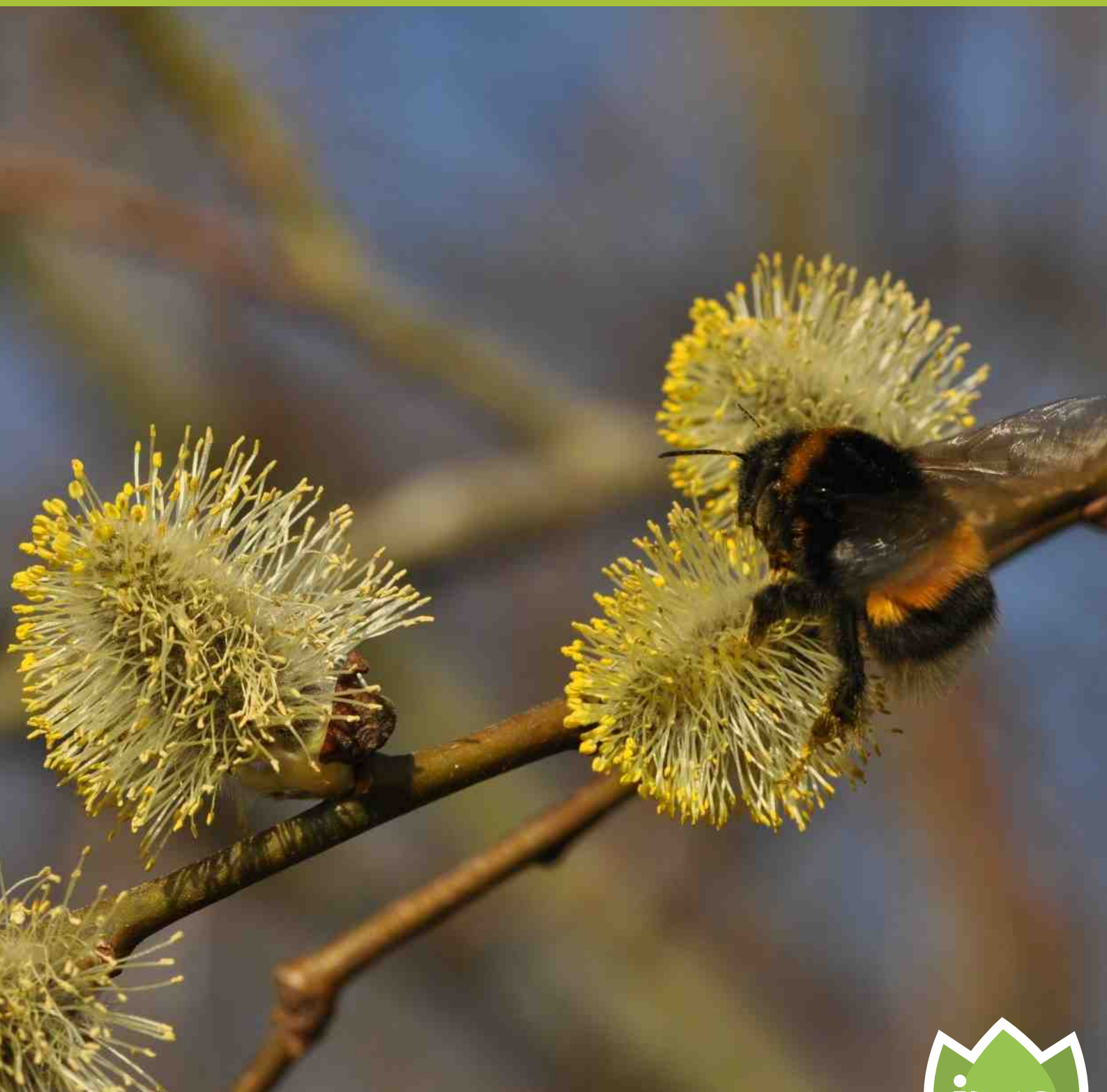


Het Schrijvertje



IVN Roermond e.o.

Lente 2014



Jaargang 24, nummer 2

BELEEF DE NATUUR!



Van de redactie

Door Frans Hendrixx

Wij zijn ontzettend blij met de vele positieve reacties op de nieuwe verschijningsvorm van ons afdelingsblad. We zijn er zelf ook wel trots op. De inspanning die geleverd is, werd richting gegeven door Joost Geraets. Hij is vanuit de Natuurgidsencursus Maastricht en Mergelland stagiaire bij ons blad en heeft ons wegwijs gemaakt in het omgaan met het programma waarmee het blad gemaakt wordt. Joost zal ons nog enige tijd terzijde staan. Dank hiervoor.

Het Schrijvertje is het orgaan van een actieve afdeling en zal ingezet worden bij het bekendmaken van onze activiteiten naar buiten toe. Zo krijgen deelnemers aan onze cursussen die geen lid zijn eenmalig het blad bij hun inschrijving. Ook zal het blad gericht neergelegd worden daar waar het een doel dient. Heb je hierbij suggesties, dan laat ons dat weten.

De redactie en het bestuur hebben zich voorgenomen om meer advertenties in het blad te krijgen en zo de mogelijk-

heid te hebben méér pagina's met afnemende kosten voor de afdeling te realiseren.

Het blad bestaat alleen door interessant te zijn en niet alleen mooi. En dat is te danken aan al die mensen die zich elke keer weer inzetten om boeiend materiaal aan ons te leveren. Aan hen onze complimenten.

Zodra wij meer gewend zijn om de kopij sneller te verwerken komt de uiterste inleverdatum dichterbij de verschijningsdatum te liggen. Dat betekent dat wij actuelere artikelen kunnen plaatsen.

De volgende uiterste datum voor het inleveren van kopij is 17 mei. Denk eraan om foto's vooral voldoende groot aan te leveren. Minimaal 1 MB / > 1050 pixels breed ! We kunnen jullie vanaf deze plek zeggen dat we het ontzettend leuk vinden om op deze manier met het blad bezig te zijn en hopen dat dat merkbaar is.

Gevraagd: foto's van leden voor Het Schrijvertje

Stuur s.v.p. uw originele digitale foto's aan hetschrijvertje@ivnroermond.nl. Deze foto's willen wij zoveel mogelijk gebruiken om de artikelen te verlichten. Wij zullen altijd uw naam bij uw foto('s) vermelden.

Inhoudsopgave

- 2 - Van de redactie
- 3 - Woordje van de voorzitter
- 3 - Lente
- 4 - Ode aan de mol
- 5 - De Groene Camera Trofee 203
- 6 - Raad van State
- 7 - Vogelbekdier of kauwtjes
- 9 - Wesp spin
- 10 - Activiteitenkalender
april – juli 2014
- 12 - Hoe komt de Gevlechte mierenleeuw
aan zijn naam "Mierenleeuw"
- 13 - Broed biologisch onderzoek: een methode
om steenuilen te beschermen
- 17 - Roermond realiseert eerste
eekhoornbrug in Limburg
- 19 - Breidberg
- 20 - Werkgroepen

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen.

Nummer 95, april 2014

Foto voorpagina: Lente, Joost Geraets

Colofon

IVN afdeling Roermond e.o.

Secretariaat: p/a Beatrixlaan 18
6051 NA Maasbracht

Website: www.ivnroermond.nl

Webmaster: webmaster@ivnroermond.nl

Ledenadministratie: ledenadministratie@ivnroermond.nl

Bankrekening: NL18 RABO 0135 8373 67

Contributie 2014: €13,50 per jaar

Collectief abonnement op de Natuurgids: €15,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Mevr. M.J.H. Straver

T: 0475 318181

E: marjan.straver@ivnroermond.nl

Secretaris: Mevr. H. Verhagen

T: 0475 464767

E: riki.verhagen@ivnroermond.nl

Penningmeester: Mevr. L. Welters

T: 0475 464504

E: lily.welters@ivnroermond.nl

Bestuurslid: Dhr. R. Snijders

T: 0475 476909

E: ruud.snijders@ivnroermond.nl

Kopij sturen naar hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Redactie: Freek Kohl, Frans Hendrixx, Laur Lennards, Frank Heinen. **Vormgeving:** Léon Goossens. **Techniek:** Joost Geraets. **Print:** Editoo B.V. - www.editoo.nl

Woordje van de voorzitter

Door Marjan Straver

De Algemene Leden Vergadering 2014

Op 27 januari is de ALV gehouden en is het jaar 2013 formeel afgesloten. Diverse agendapunten kwamen aan bod waaronder het financieel jaarverslag 2013 en de begroting voor 2014. Onze ex penningmeester, Piet Heijnen, heeft het één en ander toegelicht. Grote bewondering voor deze financiële verantwoording die door alle aanwezigen akkoord is gevonden.

De door het bestuur voorgestelde contributieverhoging naar € 16,00 op jaarbasis is aangenomen. Verder zal er gekeken worden naar mogelijkheden voor automatische incasso.

Afscheid

Helaas hebben we, onder heel veel dankzeggingen, afscheid moeten nemen van Piet als bestuurslid. Maar liefst 12 jaar is hij in ons bestuur actief geweest, waarvan 8 jaar als penningmeester. Gelukkig verdwijnt Piet niet helemaal van het toneel. Hij blijft zich bezighouden met de ledenadministratie, het bijhouden van ons ledenbestand voor de landelijke verenigingslijst en met het voorbereiden en organiseren van de Natuurcursus 2014. Ik hoop van harte dat we Piet ook terugzien bij het voorbereiden en organiseren

van de Natuurgidsencursus, die zeer waarschijnlijk in het najaar van 2015 gaat starten.

Samenstelling bestuur

De functie van penningmeester is overgedragen aan Lily Welters. Lily: succes en vooral veel plezier in het uitvoeren van deze uitdagende functie!

Één en ander betekent wel dat er een bestuursfunctie vacant is. Belangstellenden kunnen bij het bestuur aankloppen voor meer informatie.

Na de pauze

Na de pauze hebben diverse coördinatoren van een aantal werkgroepen / commissies een korte toelichting gegeven op hun activiteiten en jaarprogramma's. Eigen leden het woord geven valt altijd in goede aarde. Ook het komend jaar zullen we eigen leden benaderen voor een korte presentatie.

De lente in aantocht

Uiteraard hopen wij allen op een schitterend voorjaar. Vele activiteiten staan op het programma, geniet ervan en ga erop uit!

Lente

Door Hermien Hendrikx

Mijn lente begint met de zonnewende, dit jaar op 21 december om 17.11 uur. Dat zoek ik op, dat moment wil ik altijd graag weten. Nu weet ik heus wel dat eerst de meteorologische winter nog moet komen, maar ik heb het niet over de temperatuur, alleen over dat beetje meer daglicht dat we vanaf nu krijgen, dat daglicht omarm ik als een sprankje voorjaar. Als je gezicht al een beetje warm wordt van de zon, je je jas open kunt laten en het lopen vanzelf gaat.



Turkse tortelduifjes, foto aangeleverd door Meinse van de Velde

Drie dagen na Kerstmis zingt de grote lijster, wat voorzichtige strofen nog, hoog in een boom op de Meinweg, een wijsje vol verlangen.

De eekhoorns razen door mijn tuin, ze tolleren rond de acacia, driftig zwaaiend met hun staart. Baltsgedrag, ik luister naar het tikken van hun nageltjes op de bast. Allemaal tekenend voor het nieuwe seizoen.

Maar het mooiste voorjaarsgeluk zijn twee tortelduifjes, ze zitten liefkozend op het dak. Hij schikt teder wat veertjes op de kruin van haar hoofdje, dan moet het nieuwe jaar nog beginnen.

Met de plantenwerkgroep hebben we een ochtend loofhout determineren. Leo Koster leest een mooi gedicht voor met de titel januari, het gaat over opruimen, dat lijkt me een goed voornemen. Michiel Stemkens heeft wel 50 soorten kale takken meegenomen. Ik vraag of ik de *Cornus mas* mee mag nemen straks na de les, want ik vind de tere gele bloempjes zo mooi. Leg ze maar vast achter je stoel zegt Michiel. Een paar dagen later staan ze, door de warmte gewekt, mooi te bloeien op de vensterbank van mijn werkkamer.

In de Waterbloem ga ik eens kijken of de bever nog actief is. Hij heeft een fantastische dam gemaakt om het water wat op te stuwten, zodat hij meer diepgang heeft. Dat is nodig, ook om zijn onderwatervoorraad goed te kunnen bewaren. Een flinterdun laagje ijs ligt er op het water en tot mijn grote verbazing zie ik aan de rand van een sloot een



Beverdam in de Waterbloem, foto Hermien Hendrikx

Ode aan de mol

Door Cor Vossen

Wanneer vroeger in mijn jeugd de mol weer eens had huisgehouden op het bleekveld van mijn moeder trad de hoogste alarmfase in werking en kreeg mijn vader de opdracht het diertje terstond te elimineren. Toen ik midden januari bij een bijna zomerse temperatuur rond kasteel Oud-Buggenum in Grathem wandelde, zag ik wel honderd verse molshopen die me inspireerden om me een beetje meer te verdiepen in de superspecialist op het gebied van als zoogdier te moeten leven onder de grond. Zijn lichaam ziet er uit als een grondtorpedo, cilindrisch, spitse snuit met een neusbeentje dat, als je er een kleine klap tegen zou geven, de mol zijn dood zou betekenen. Fluweelachtige vacht met haartjes waarbij alle vleug ontbreekt, zodat hij ook achteruit kan bewegen. Vooral voorpoten, die gedraaid aan zijn lijf zitten en waarmee hij met grote kracht de grond voor hem naar achteren werkt. Hij werkt dag en nacht door; 4,5 uur werken dan 3,5 uur slapen in zijn slaapvertrek dat hij met gras en bladeren verfraait heeft. Hij eet per etmaal twee keer zijn lichaamsgewicht aan voedsel en hij moet dan ook het hele jaar door blijven foerageren.

Aaltjes, insecten maar vooral regenwormen hebben zijn voorkeur. Als hij er te veel heeft gaat hij ze inmaken door ze de halve kop af te bijten en dan in een knoop te leggen en te bewaren in een aparte ruimte. Het jachtgebied van één mol bedraagt ongeveer 450 vierkante meter. Dorst krijgt hij gelukkig niet want in de wormen zit genoeg water. Als zijn territorium klaar is heeft hij een flatgebouw van 4 verdiepingen. Op het dak, 1 cm onder de grond, lopen oppervlaktegangen waarlangs hij heel snel van de ene naar de andere plaats kan rennen. Op bospaadjes kun je vaak het spoor van rul zand zien dat hij heeft opgeworpen.

Op een diepte van 7-15 cm maakt hij een netwerk van permanente langere gangen en vertrekken en daaronder op 30 cm weer een gangenstelsel met verticale verbindingen naar boven en als hij dan nog tijd heeft realiseert hij

paar bloeiende dotterbloemen. Wie denkt er nou aan dotterbloemen? Het vurige geel van speenkruid, dat verwacht ik. Maar niet het geel van de dotterbloem.

Elke hazelaar wordt aan een inspectie onderworpen, vooral als zo'n eenhuizige struik een beetje in de zon staat, kun je al vroeg de vrouwelijke bloempjes bekijken. Dunne rode sprietjes, gelukkig ze zijn er al. Op de paden twee mestkevers zien lopen, behendig gevangen en even vastgehouden om te zien of het een driehoornmestkever is. Geluk, want het is zo. Met de loep is hij nog mooier. Glanzend metallic donkerblauw. Ik blijf ze heel gewoon en toch bijzonder vinden.

Januari eindigt met een besluiteloos wolkendek, zowel grijs als wit als blauw. De tussenliggende ruimte gevuld met voorjaarslicht en de temperatuur is 11°C. de belofte van voorjaar.

ook nog blinde gangen tot soms wel een meter diep. Al die aarde die vrij komt duwt hij dan ook nog met zijn schoppotten helemaal naar boven en dat zijn dan de molshopen. Weliswaar zijn de oogjes van de mol maar zo klein als speldenknopjes en is hij dus eigenlijk blind, maar horen en ruiken en vooral voelen des te meer. Uniek onder alle zoogdieren is dat hij zelfs trillingen kan waarnemen, zoals van een worm die op afstand bewegingen maakt.

Mollen zijn solitaire hardwerkende eenlingen die het druk hebben met zichzelf in leven te houden. Als in de winter de bovengrond bevroest gaat de jacht op voedsel toch onverminderd dag en nacht door. Mannetjes en vrouwtjes hebben dan ieder hun eigen leven. Einde maart ontwaakt de paringsdrift en rennen de mannetjes ook andere territoria binnen om een wijfje te bemachtigen. Het aanstaande moedertje maakt dan een kraamkamer gereed. Soms onder een hele grote hoop zand, soms ook vanwege de belagers dieper in de aarde. De vijanden van de mol zijn vossen, katten, reigers, maar vooral de uilen. Het schijnt zelfs zo te zijn dat het menu van de kerkuil voor de helft uit mollen bestaat.

Als na 5-6 weken de jongen geboren worden zijn deze totaal naakt met een witte kleur. Pas na 2 weken breekt de vacht door en pas in februari van het volgende jaar zijn ze geslachtsrijp. Een enkele keer zijn er 2 worpen per jaar. Meestal is een worp 3-4 jongen; soms tussen 1 en 7.

Het mollenvel heeft geen vleug, dat wil zeggen dat de haartjes altijd in dezelfde stand blijven staan waardoor het fluweelzacht als bont aanvoelt en waardoor in de handel dit ook soms wel gevraagd wordt. De mens heeft altijd een ambivalente relatie met de mol gehad vanwege zijn raadselachtig bestaan. Vanaf maart 2005 is de mol in Nederland niet langer wettelijk beschermd. Ik trof jaren geleden iemand waarmee ik op de lagere school had gezeten. Deze man had het beroep van mollenvanger gekozen en kon met veel enthousiasme over zijn vak vertellen. Hij zei: "Het zijn slimme beesten, maar ik ben nog altijd iets slimmer".



De winnende foto voor de Groene Camere Trofee van Hermien Hendrixx

De Groene Camera Trofee 2013

Door Marjan Straver

Voor de derde maal achtereens is de trofee gewonnen door Hermien Hendrixx. Hermien, namens alle leden: proficiat! En hecht je niet te veel aan het mooie beeldje, het is en blijft een wisseltrofee.

Het verhaal achter de winnende foto

Door Hermien Hendrixx

Het is april 2013, de temperatuur is aangenaam, de akkers zijn net bewerkt en eventuele nesten van kieviten zijn goed te vinden. Piet, Bert, Frans, René en ik zijn, met verrekijker en telescoop, kieviten aan het observeren. We genieten van de baltsende kieviten in de lucht, ze buitelen over elkaar heen.

Ondertussen luisteren we naar het geluid van de wulp: het prachtige geluid van het voorjaar. We zien de wulpen steeds overvliegen, maar of het tot een broedgeval komt betwijfelen we. Zo ook met de scholeksters.

Op het veld gebeurt er van alles en we krijgen een fazan-thaan in bruiloftstooi in beeld. Er fourageren geelgorzen, gele kwikstaarten en er is een torenvalk aanwezig die driftig rondstapt.

Toch lijkt het ons beter om in de buurt van de auto's te

blijven, want er komt een vreselijk dreigende lucht opzetten. Frans, een tuinderszoon, kijkt erg blij, want het betekent zeker regen, goed voor het pas gezaaide gewas.

Ik krijg nog net de kans om deze foto te maken van een aankomende, inktzwarte wolkenstraat. Snel, snel want we moeten echt de auto's in vluchten omdat de regen nu met bakken uit de lucht komt vallen.



Tweede prijs Groene Camera Trofee 2013, foto Astrid Janissen

Raad van State

Door Huug Stam

In het Dagblad de Limburger van 18 januari lees ik van een aantal voorgenomen grenswijzigingen tussen de gemeentes Roerdalen en Roermond. Eén daarvan betreft de uitbreidingslocatie van de golfbaan langs de Asenrayerweg in de gemeente Roerdalen. Vooruitlopend op de uitbreiding van de golfbaan is jaren eerder de daarvoor benodigde grond aan de gemeente Roerdalen toegewezen. De huidige grenscorrectie roept bij mij vraagtekens op. Is het een signaal dat er van de uitbreiding van de golfbaan op die locatie definitief geen sprake meer is? IVN Roermond e.o. heeft dit destijds kunnen voorkomen met een procedure bij de Raad van State. Het argument was dat de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) niet vanwege recreatieve belangen aangetast mag worden. Ik ben door een bestuurslid van het



EHS, bron: GISViewer Limburg

IVN nog eens gevraagd over de situatie van destijds. De gemeente Roerdalen heeft nog altijd snode plannen zoals blijkt uit een artikel van Dagblad De Limburger van 2 september 2006:

“Uitbreiding golfterrein Herkenbosch. De gemeente Roerdalen gaat zich ervoor inzetten om bestaande uitbreidingsplannen van de golf- en countryclub in Herkenbosch uitgevoerd te krijgen.

De uitbreidingsplannen zijn bij de provincie ingebracht als een langlopend project. De golfclub die nu een terrein met 18 holes heeft aan de rand van de Meinweg, wil op het perceel aan de andere kant van de Bosweg een nieuwe baan met 9 holes realiseren. De plannen dateren nog van 1996. Omdat het beoogde perceel in de Ecologische Hoofdstructuur ligt, moet het Rijk hiervoor toestemming verlenen. Dat gebeurt alleen onder stringente voorwaarden.”

Navraag leert dat er bij de eerdere grenscorrectie een foutje is gemaakt en dat dit nu gecorrigeerd wordt. Geen goed en geen slecht nieuws dus.

Momenteel speelt er op een andere locatie een dreigende aantasting van de EHS c.q. Natura 2000-gebied, namelijk het Roerdal in de gemeente Roermond. Dit vanwege de aanleg van een fietspad door het Roerdal met fietsbrug over de Roer. De Milieugroep Roermond heeft beroep aangetekend bij de Raad van State en een voorlopige voorziening aangevraagd. Het belangrijkste argument van de gemeente Roerdalen en Roermond voor aanleg van het fietspad is

de verkeersveiligheid. De Milieugroep is tegenstander vanwege de aantasting van het Roerdal.

Op 14 januari is de zitting van de Raad van State. De Mili-



Uitsnede fig. 2 bestemmingsplan Fietspad Roerdal, Gemeente Roermond

eugroep brengt naar voren dat door het aan te leggen fietspad de verkeersveiligheid niet toeneemt maar daarentegen juist afneemt. Op de rechteroever van de Roer (de oostzijde) is totaal niet onderzocht of en hoe gevaarlijke situaties voor de fietsers verminderd kunnen worden. Dit doet de gemeente pas na realisering van de nieuwe fietsroute op de linkeroever. Veel fietsers zullen de oorspronkelijke route blijven volgen. En hoewel het aantal fietsers afneemt, geldt dit niet voor het aantal automobilisten. Een ander veiligheidsaspect betreft de spoorwegovergang op de Leropperweg, die tweemaal daags gepasseerd zal worden door grote aantallen jeugdige fietsers. Bovendien moeten in bijzondere situaties zoals inundatie van de Roer alle fietsers zonder verdere voorzorgsmaatregelen de oorspronkelijke, voor hen totaal nieuwe, route volgen.

De familie Timmermans, de agrariërs van de Jongenhof, trekken samen op met de Milieugroep en zij brengen in dat de gemeente Roerdalen een uitspraak doet op basis van onjuiste verkeersstellingen.

Aan het begin van de zitting maak ik gebruik van de mogelijkheid om voor de duur van maximaal vijf minuten een korte uiteenzetting te geven. De rechter fluit de Milieugroep direct terug en stelt dat deze c.q. de Milieudefensie, de organisatie die de Milieugroep gemachtigd heeft, niet als doel heeft de verkeersveiligheid te bevorderen en daar verder geen uitspraken over mag doen.

Dit betekent snel improviseren en me beperken tot het natuur- en milieubelang.

Er is veel energie besteed en geld geïnvesteerd door het Roerdal te ondertunnelen bij de aanleg van de A73. Het gebied is al enkele jaren afgerasterd met als doel het terrein te beheren door grote grazers. Het gebruik van het fietspad wordt bemoeilijkt door de aanwezige grazers. De dieren ondervinden bovendien overlast van het door de fietsers achtergelaten zwerfvuil. Plastic en metaalafval kan zelfs ernstige gezondheidsproblemen bij de dieren veroorzaken. Verder breng ik de verontrusting van de dassenburcht en de schuwe ganzen en reeën naar voren.

De uitspraak van de Raad van State volgt binnen 14 dagen, maar een dag na de zitting plaatst de gemeente al borden langs de weg van het toekomstige fietspad.

De voorzieningenrechter doet op 4 februari uitspraak en beslist negatief op het verzoek van de Milieugroep.

Vogelbekdier of kauwtjes

Door Pieter Brouwer

Al vanaf de geboorte van mijn zoontje stroomden de gewilde en ongewilde speeltjes, kleertjes en boekjes binnen. Elke verjaardag en feestdag, maar ook tussendoor komen er weer spullen bij (al geven we af en toe wat weg). Veruit de meeste boekjes die we hebben gekregen en aangeschaft vallen binnen de geijkte kinderthema's, zoals ridders, prinsessen, auto's en dieren. Op een gegeven moment viel het me op dat de kinderboekjes over dieren in veruit de meeste gevallen zijn in te delen bij een van de volgende drie onderwerpen: 1) boerderijdieren, 2) huisdieren, en 3) 'wilde' dieren.

Dieren behoren voor veel kleine kinderen tot een van de eerste vormen van wereldkennis. Het is dan ook een handig onderwerp: dieren maken geluid ('wat zegt de koe?'), veel dieren zijn op een iconische of toch simpele manier te tekenen en te herkennen, en dieren vertonen gedrag – en hebben voor kinderen vaak ook menselijke gevoelens waar ze zich aan kunnen spiegelen. Ook de knuffelvarianten doen het goed.

Toch is het vreemd dat de categorie 'wilde dieren' niet echt aansluit bij de wereld (= Nederland) buiten, hooguit in het geval van een dierentuin. Want wat zijn de 'wilde dieren'? De leeuw, de olifant, de zebra, de walvis, de kangoeroe en andere exotische dierentuindieren. We hebben zelfs een boek met daarin het vogelbekdier. Op zich best leuk, maar wel vreemd dat mijn zoontje van drie wel een vogelbekdier kent en het woord uit kan spreken, maar moeite heeft met een kauw, terwijl de daken bij ons er mee vol zitten.

Er lijkt een grote kloof te zitten tussen de natuur zoals gepresenteerd in de meeste kinderboekjes en de realiteit buiten. Dat is jammer en niet echt nodig, want een normaal dier zoals een kauw is herkenbaar, goed uit te spreken en maakt ook nog een duidelijk eigen geluid ('kauw!').

Natuurlijk kan ik naar buiten gaan en de bekende Nederlandse wilde dieren aanwijzen, en dat doe ik ook, maar het zou leuker zijn als er meer kinderboekjes, vooral de baby-



Kauwtjes, foto O. Pyhmann - CC BY-SA 3.0



Vogelbekdieren, tekening Heinrich Harder

en peuterboeken met iconische plaatjes, ook ingingen op het Nederlandse dierenrijk, zodat de kennis uit de boekjes mooi samengaat met de wereld buiten.

Gelukkig zijn er uitzonderingen. Een goed voorbeeld is het boekje *De vogels* van Marion Billet, met daarin duidelijke, simpele plaatjes van de merel, de ekster, de nachtegaal, de koekoek, de stadsduif en de koolmees. Wanneer je op een plaatje drukt hoor je een opname van het bijpassende vogelgeluid. Eigenlijk een vogelcursus voor de allerkleinsten, en voor onze zoon in elk geval met succes: bij het horen van een krassende ekster buiten wist hij meteen wat het was, en hij kon zelfs het geluid nadoen! Zo kan het dus ook.



Vacature leden PR-commissie

We zoeken versterking binnen IVN Roermond e.o. Heb jij interesse om onze PR te verzorgen? Zo ja, reageer dan s.v.p. op het e-mailadres hetschrijvertje@ivnroermond.nl



Satino Black

VanHoutum

Sinds 1935 produceert Van Houtum hygiënepapier in Swalmen. Mens- en milieuvriendelijk werken en produceren zijn centrale waarden binnen het bedrijf. Deze zijn vertaald naar 'People, Planet en Profit'. Het is de ambitie van Van Houtum om de bedrijfsvoering volledig 'Cradle to Cradle' in te richten.

Enkele erkenningen:



www.vanHoutum.nl

Enkele inzendingen voor de
Groene Camera Trofee 2014.
Doe jij ook mee?



Zie online op: www.ivnroermond.nl

Foto Rooijmans in Budel Ook jouw Swarovski dealer...

www.fotorooijmans.nl



SWAROVSKI OPTIK

Foto Rooijmans - Markt 10 - 6021 CD - Budel

Wespspin

Door Hermien Hendriks

Tijdens onze werkzaamheden op de heide stuit Joost op twee spinnennestjes. Nu ken ik wel het schitterende nestje van de lantaarnspin, maar de naam van de maker van dit pracht-exemplaar moet ik thuis opzoeken.

Het is het nestje van de Wespspin (*Argiope bruennichi*). Dit is een spin uit de familie Araneida, ook wel echte spinnen genoemd. Andere benamingen zijn tijgerspin of wielweb-spin.

De naam wespspin heeft alles te maken met het uiterlijk. De spin kan niet steken en is ongevaarlijk voor mensen. De naam is vooral te danken aan het relatief zeer grote vrouwtje. Ze heeft een zwart achterlijf met heldere, gele, witte en diepzwarte grillige banden. Vooral vlak voor het afzetten van de eitjes is het achterlijf sterk opgezwollen. Het kopborststuk is zilverachtig behaard. Ondersteboven zittend in het web valt de spin daardoor goed op, maar wordt door veel vijanden juist met rust gelaten vanwege het wespachtige uiterlijk.



Wespspin, foto Joost Geraets

Vrouwtjes worden ongeveer 15 millimeter lang, mannetjes zijn dofbruin en veel kleiner, ze worden maximaal 5 mm. In Nederland was deze soort vrij zeldzaam. Ze werd pas in 1980 ontdekt in Limburg. De laatste jaren ruikt de spin op naar het noorden. Met name wat open plaatsen als graslanden en heidevelden zijn een geschikte biotoop.

Het mannetje van deze soort kan hooguit 2 keer paren doordat hij bij het paren één van zijn twee genitaliën in het



Cocon wespspin, foto Orchi - CC BY-SA 3.0

vrouwtje laat zitten. Dat verkleint de kans dat andere mannetjes zich succesvol kunnen voortplanten met het vrouwtje. Mannetjes weten een onsuccesvolle bevruchting te vermijden door een maagdelijk vrouwtje te verkiezen. Zo'n vrouwtje scheidt een specifiek feromoon uit dat opgepikt wordt door mannetjes. Het mannetje wordt echter na de paring vrijwel altijd ingesponnen en later opgegeten door het vrouwtje zodat een tweede paring eerder uitzonderlijk is. Hij dient het vrouwtje tot voeding, wat de ontwikkeling van zijn nageslacht ten goede komt. Als het mannetje geluk heeft is het vrouwtje pas verveld, dan zijn haar kaken nog zacht en maakt hij de grootste kans om te paren zonder opgegeten te worden voor zijn sperma is afgegeven. Een mannetje leeft aanzienlijk korter dan het vrouwtje; nadat hij volwassen is slechts enkele dagen. Ongeveer een maand nadat de cocon is gesponnen komen de jonge spinnetjes (spiderlings) uit het ei, maar verlaten de cocon pas in maart van het volgende jaar. De pasgeboren spinnen zijn erg klein. Ze vervellen binnen een dag en verdwijnen dan door een draad in de wind te laten vieren en te wachten tot ze opgezogen worden (Ballooning in het Engels), op weg naar het onbekende.

Gedurende de winter kunnen de donker gestreepte eicocons worden aangetroffen. Ze hebben de vorm van een kruik en bevatten soms tot wel 400 eitjes. De cocon wordt meestal tussen grashalmen of struiken opgehangen.

De wespspin richt zich vooral op springende en laagvliegende prooien zoals sprinkhanen, libellen en kevers, die tussen de grassen leven. Prooien zijn o.a. het negertje, het gewoon doortje en de moerassprinkhaan, de bandheidelib en de koraaljuffer. Al zal ze zowat alles grijpen wat in de sterke kleverige draden van haar web blijft vasthangen. Bij een sterke prooi zoals een hommeltje gaat de spin snel over tot actie en begint met het inwikkelen van de prooi. Hierbij gebruikt ze opvallend veel spindraad en om het werk af te maken dient de wespspin een gifbeet toe.

Vijanden van de spin zijn voornamelijk vogels, ze pakken vooral de jonge spinnetjes of de eicocon. De volwassen vrouwtjes worden waarschijnlijk met rust gelaten.

Activiteitenkalender april - juli 2014

Het jaarprogramma algemeen

Zaterdag 19 april 2014

Op stap met de plantenwerkgroep in De Doort, Echt
Aanvang: 9.15 uur tot 12.00 uur
Startpunt: parkeerplaats Doorderweg, Echt
Carpoolen: 9.00 uur vanaf kasteeltje Hattem, Maastrichterweg 31, 6041 NZ Roermond

Dinsdag 22 april 2014 en dinsdag 13 mei 2014

Cursus Macrofauna theorieles, door Waterschap Roer en Overmaas*

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Ontmoetingscentrum Minderbroederskerk, Minderbroederssingel 15F, 6041 GH Roermond

* Vooraf inschrijven via rene.horsten@ivnroermond.nl of 06-22468910

Zondag 27 april 2014

Daslookwandeling, Geulle

Aanvang: 10.00 uur, duur: ca. 2,5 uur. Gids: Harrie Hermens

Startpunt: Marktplein, 6243 BM Geulle

Carpoolen: 9.00 uur vanaf Kasteeltje Hattem, Maastrichterweg 31, 6041 NZ Roermond

Zaterdag 17 mei 2014

Praktijkles cursus Macrofauna, Schinveld

Zondag 18 mei 2014

Wandeling 'van Asselt naar Stadsweide v.v.', met NHGL kring Roermond

Aanvang: 11.00 uur; duur: 4 uur

Startpunt: parkeerplaats Café-Restaurant Maaszicht, Pastoor Pinckersstraat 36, Asselt

Gids: Math de Ponti

Zondag 1 juni 2014

Excursie 'Natuur en voeding', Isabellagreend Herten

Aanvang: 14.00 uur; duur: 2 uur

Startpunt: Café De Schuur, Hoofdstraat 2, 6049 EB Merum/Herten

Gids: Marianne Willems



Natuur en voeding, foto Peter Blanchard - CC BY-SA 2.0

Zondag 22 juni 2014

Dagwandeling rondom Leudal

Aanvang: 10.00 uur; duur: 6 uur incl. pauze

Startpunt: Café-Restaurant Sint Servaas, Sint Servaasweg 46, Nunhem

Gids: Leo Koster

Dinsdag 8 juli 2014

Lezing 'Vlinders in het Weerterbos' door Harry Vossen

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Gemeenschapshuis 't Leuke, Leukenstraat 6, 6099 AR Beegden

Zondag 13 juli 2014

Vlinderexcursie in Weerterbos

Aanvang: 9.30 uur tot 12.00 uur

Startpunt: Café De Daatjeshoeve, Heugterbroekdijk 34, Nederweert

Gids: Harry Vossen



Weerterbos, foto Edwin Hoek - CC BY-SA 2.0

Zondag 20 juli 2014

'Wandel mee door de Natuurapotheek van de Molenplas', Stevensweert

Aanvang: 10 uur, duur ± 2,5 uur

Startpunt: Hompesche Molen, Bilt 1, 6107 AA Stevensweert

Gidsen: Eef Schoffelen en Rikie Verhagen

.....
De vogelwerkgroep (info Meinse van der Velde 06-13300436 of Jan Boeren tel. 0475-402524)

Zondag 6 april 2014

Groote Peel.

8.00 uur parkeerplaats Bezoekerscentrum Mijl op Zeven Ospel/Nederweert (Moostdijk)

Zondag 4 mei 2014

Stevolplas Ohé en Laak.

7.00 uur, p-plaats Hompesche Molen Ohé en Laak (Molendijk)



Boomkikker in de Doort, foto John Roemen

Zondag 1 juni 2014

De Doort te Echt.

7.00 uur, parkeerplaats Doorderweg in de Doort (weg Echt – Dieteren)

De plantenwerkgroep (info Paul Bergs tel. 0475-330643, Harrie Senden tel. 0475-491987 of Hermien Hendriks 0475-594340)

Zaterdag 19 april

De Doort, Echt

9.00 uur, carpoolplaats*

9.15 uur, parkeerplaats Doorderweg, Echt naast Middels-graaf

Tevens publieksactiviteit

Vrijdag 16 mei

Isabellegreend, Herten

19.00 uur, carpoolplaats*

19.15 uur, St Jozefhoeve,

Merumerbroekweg, 6049 CW Herten

Vrijdag 20 juni

Franse Berg, Beegederheide

19.00 uur, carpoolplaats *

19.15 uur, p-plaats t.o. steenfabriek Beegderveld, Beegden

Vrijdag 18 juli

Sarsven (monitoring) Nederweert

19.00 uur, carpoolplaats *

19.15 uur, p-plaats "De Houtsberg"

Banendijk Nederweert- Eind

Let op: * Carpoolplaats:

De carpoolplaats is de parkeerplaats van Kasteeltje Hattem, Maastrichterweg 31, 6041 NZ Roermond

Er wordt getracht om met zo weinig mogelijk auto's naar de excursieplaats te rijden Inlichtingen:

Paul Bergs 0475- 330643

Harry Senden 0475-491987

Hermien Hendriks 0475-594340 of 06-13015190

Vlinderwerkgroep (contactpersoon Laur Lennards, 0475-594326, e-mail: vlinderwerkgroep@ivnroermond.nl of l.j.lennards@home.nl)

Dinsdag 8 juli 2014

Lezing 'Vlinders in het Weerterbos' door Harry Vossen

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Gemeenschapshuis 't Leuke, Leukenstraat 6, 6099 AR Beegden

Zondag 13 juli 2014

Vlinderexcursie in Weerterbos

Aanvang: 9.30 uur tot 12.00 uur

Startpunt: Café De Daatjeshoeve, Heugterbroekdijk 34, Nederweert

Gids: Harry Vossen

Werkgroep de Driestruik (contactpersonen: IVN; Anja van Halbeek, 06-10368867 en Wouter Jansen IKL 0475-326798)

Zondag 6 april 2014 Bospest verwijderen

Zondag 27 april 2014 Zwerfvuil verzamelen

Doordeweekse werkdagen:

Maandag 7 april: laatste maandag- werkdag van het seizoen. Zwerfvuil verzamelen.

Voor meer actuele informatie zie website: www.driestruik.nl



Werkdag Driestruik 2012, foto Hermien Hendriks

Natuurclub De Speurneuzen

(info Henk Smit 0475-581782 of 06-15410425, e-mail: henkendorien@home.nl)

Jaarthema 2014: Reptielen in en om De Meinweg. Gebruik, indien mogelijk, zoekkaarten. Anita heeft een handig boekje van het Limburgs landschap over kikkers en padden. Onze themaboom 2014 is de jonge Kastanjeboom bij de ingang van het Bezoekerscentrum.

Zaterdag 12 april: Boomkikker

Begeleiders: Kim en Alex samen met Anita (i.v.m. hun start)

Zaterdag 10 mei: Bruine kikker

Begeleiders: Carla en Helmich (onder voorbehoud)

Zaterdag 14 juni: Salamanders

Begeleiders: Henk en Anita (uitje, met de bus naar Strikenhof 18 Haelen)

De Speurneuzen komen om 14.00 uur bij elkaar in Brasserie IJgenweis op de Meinweg om van daaruit ons ding te doen!

Hoe komt de Gevlekte mierenleeuw aan zijn naam "Mierenleeuw"?

Door José Daniels-Creemers

Dit verhaal gaat over de larve van de Gevlekte mierenleeuw en hoe zijn levenswijze de aanleiding gaf om hem Mierenleeuw te noemen. Er wordt ook ingegaan op de functie van mierenzuur.



Mierenleeuw, foto Hermien Hendriks

De naam is afgeleid van de levenswijze van de larve van de Mierenleeuw. Hij jaagt hoofdzakelijk op mieren. Hiervoor graaft de larve trechtervormige kuiltjes in droog rul zand, die als valkuilen dienst doen. Het zand moet droog genoeg zijn, zodat het gemakkelijk door de vingers glijdt, anders is het zand ongeschikt om te functioneren als valkuil. Wel mogen er kleinere steentjes, takjes enz. in zitten, maar de Mierenleeuw moet dit wel uit de zandval kunnen verwijderen, anders wordt het een probleem. Onder in de bodem van de valkuil heeft de larve zich verborgen. Alleen de met tanden bezette zuigkaken steken boven het zand uit. De helling van de zandval heeft een dusdanige hoek, dat bij de geringste verstoring van het zand de zandkorrels naar beneden gaan rollen of schuiven. Er ontstaat dus een kleine minilawine van zand. De verstoring kan onder ander



Valkuilen van de mierenleeuw, foto Hermien Hendriks

veroorzaakt worden doordat een mier argeloos over de rand van de zandval loopt. Met deze lawine wordt de prooi naar beneden gesleurd, waar de larve met wijd geopende kaken al geduldig op zijn prooi zit te loeren.

Natuurlijk probeert de mier te ontsnappen door naar boven te klauteren. Maar, doordat de Mierenleeuw ook nog eens een truc gebruikt, gaat de lawine nog harder naar beneden rollen. Hij gooit hiervoor extra frequent zand in de richting van zijn prooi. Hierdoor verliest de mier haar houvast. Ook kan er zand in de ogen van de mier terecht komen, waardoor de prooi verblind raakt. Hierdoor raakt de mier haar oriëntatie kwijt en laat zich des te makkelijker met de lawine naar beneden sleuren. De meeste prooien hebben dan ook onvoldoende kracht om tegen de lawine op de helling omhoog te krabbelen en zo te vluchten. Sommige dieren proberen het wel, maar worden steeds door de zandlawine omlaag gesleurd en raken daardoor uitgeput. Zo gauw de mier binnen bereik van de mierenleeuw komt, grijpt hij de mier met zijn grote opengesperde kaken en trekt haar verder naar beneden in de valkuil. Zelfs mierenzuur spuiten helpt bij de Mierenleeuw niet als verdediging.

De Mierenleeuw injecteert de mier met verlammingsgif, zodat de buitgemaakte prooi niet lang tegenstribbelt. Nadat de mier verlamd is, wordt zij geïnjecteerd met verteringsenzymen. Deze zorgen ervoor dat het inwendige van de mier vloeibaar wordt en gemakkelijk leeggezogen kan worden. Het onverteerbare uitwendige skelet (de huid) dat overblijft, wordt met een krachtige ruk met de kop buiten de valkuil geworpen. Het zou anders alleen maar een obstakel in de valkuil zijn tijdens het vangen van nieuwe prooien. Hierna reinigt de Mierenleeuw zijn zuigkaken door ze in tegengestelde richting tegen elkaar te wrijven.

Waarvoor gebruiken de mieren het mierenzuur?

Mieren spuiten gif (waarvan het grootste bestanddeel mierenzuur is) ter verdediging. Hierbij buigen de mieren hun achterlijf tussen de poten door naar voren en omhoog om vervolgens het gif in de richting van hun vijanden te spuiten. Sommige dieren maken daar zelfs handig gebruik van. Denk maar aan de Groene specht, Kraai of de Gaai. Deze vogels spreiden hun vleugels wijd uit elkaar en laten zich dan van alle kanten met mierenzuur besproeien. Hierdoor worden parasieten die tussen hun veren zitten



Groene specht, foto Ben Stassen - CC BY 2.0

gedood. Alleen op deze manier komen de vogels van deze lastposten af. Je kan dan met recht van een mierenzuurbad spreken. De geur van het mierenzuur is voor de andere mieren misschien ook wel een signaal dat er mogelijk vijanden in de buurt zijn. Men is nu aan het onderzoeken, of de geur van de mierenzuur inderdaad een rol speelt. Er zijn een tal van observaties waaruit blijkt dat in de buurt van de valkuil, maar weinig mieren rondlopen. Er is meer onderzoek nodig om verantwoorde conclusies te trekken. Misschien spelen andere factoren een rol. Mierenzuur heeft immers ook nog andere functies. Misschien slenteren er puur toevallig er maar een paar mieren rond? In elk geval

ben ik erg benieuwd wat uit het onderzoek komt. Ook blijft de Gevlekte mierenleeuw mij boeien, vooral de larve die als het ware als een echte leeuw op zijn prooi loert.

Bronnen:

Johannes Gepp: Ameisenlöwen und Ameisenjungfern, 3. Neubearbeitete Auflage, Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 589 (2010).

Heiko Bellmann, Klaus Honomichl: Jacobs / Renner Biologie und Ökologie der Insekten, 4. Auflage, Elsevier/Spektrum Akademischer Verlag (2007).

Broedbiologisch onderzoek: een methode om steenuilen te beschermen

Door Geco Visscher

Inleiding

Steenuilbescherming kan op verschillende manieren. Hierbij valt te denken aan biotoopverbetering, het plaatsen van nestkasten, ringonderzoek, onderzoek naar voedsel en nestplaatsen en broedbiologisch onderzoek. Deze activiteiten staan uiteraard niet op zich, vaak is er sprake van een combinatie van maatregelen en activiteiten.

Naast wat algemene informatie over steenuilen zal ik in dit artikel de focus leggen op broedbiologisch onderzoek en wat dit in de praktijk betekent.

Algemeen

De steenuil is het kleinste in Nederland voorkomende uiltje. Vanuit historisch perspectief is het een en ander over de steenuil te zeggen. De Latijnse benaming *Athene noctua* is veelzeggend over de manier waarop de oude Grieken over dit uiltje dachten. Met de naam Athena is de steenuil vernoemd naar de belangrijke Griekse godin Pallas Athena; de godin van wijsheid en kunst, maar ook van strijd en vrede. De term "noctua" staat voor nacht of duisternis. Men ging zelfs zover dat een afbeelding van een steenuil in de eerste Griekse munten geslagen was. Overigens dragen ook de huidige Griekse euro's deze afbeelding. In hoeverre dat dit in deze tijd tot aanbeveling strekt is uiteraard zeer de vraag....

Door de Grieken dus vereerd, op andere plaatsen echter verguisd. In Egypte heerste het bijgeloof dat kijken naar een steenuil ongeluk zou brengen. Dichterbij huis, in Oost-Nederland, werd de steenuil vanwege haar roep in verband gebracht met een naderende sterfgeval. Het helder klinkende "koewiet", werd vertaald naar "kommt mit"; de dood roept!

De steenuil staat op de rode lijst, hetgeen wil zeggen dat het een bedreigde soort is. Nederland kent weliswaar een stabiele populatie van zo'n 6000 broedparen, maar deze stabiliteit is voor een belangrijk deel te danken aan beschermingsmaatregelen zoals het plaatsen van nestkasten. Gebieden waar steenuilen met name voorkomen liggen in

Oost- en Zuid-Nederland, waarbij Midden-Limburg goed vertegenwoordigd is.

Een steenuil kan onder optimale omstandigheden zo'n 12-13 jaar oud worden. Oorzaken voor een vroegtijdige dood van steenuilen zijn het toch nog steeds veelvuldig gebruik van gif in de landbouw, het verkeer, verdrinking in drinkbakken voor vee en predatie door met name steenmarters.

Hierdoor bedraagt de gemiddelde leeftijd van een steenuil in Nederland slechts 2 tot 3 jaar.

Dit geeft wel aan hoe belangrijk de bescherming van deze bedreigde soort is.

Een steenuil is klein en gedrongen. De grootte is vergelijkbaar met een lijster. Ze heeft een wat afgeplatte kop en felgele ogen. De vlucht is golvend, vergelijkbaar met die van een grote bonte specht. De poten zijn vrij lang.



Felgele ogen en afgeplatte kop, foto Geco Visscher

De drie V's

Het gebied waarin steenuilen leven moet afgestemd zijn op de drie V's: Voedsel, Veiligheid en Voortplanting.



Hallo mede-IVN'er,

Help jij mee ?

Dit Schrijvertje is éénmalig 20 pagina's dik !
Om dit zo te houden hebben we nog enkele adverteerders nodig. Ken jij een ondernemer of organisatie die op deze plek zou kunnen en willen adverteren ? Laat het ons weten !

Adverteren kan al vanaf 65 euro per jaar !
De advertentie komt in vier nummers met een bereik van 300 lezers en hun families.

Heb (of ken) jij een nieuwe adverteerder stuur dan een e-mail aan de redactie:
hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Mede namens alle andere leden, de auteurs, fotografen, redactie en het bestuur, alvast bedankt !



Boekhandel en Antiquariaat



Neerstraat 31a, 6041 KA Roermond

Nieuwe en antiquarische boeken over natuur en heemkunde,
2e hands literatuur en boeken over geschiedenis, kunst en
nog veel meer !

Dinsdag tot en met zaterdag open van 11.00 - 17.00

telefoon: 0475 - 33 46 65 | e-mail: boomboekhandel@freeler.nl



Party Hoeve *de Geer*

Partyhoeve De Geer is een familiebedrijf gelegen aan het Lateraal kanaal te Horn. Wij verzorgen al meer dan 20 jaar uw huwelijksfeest, bedrijfsfeest en thema-feest tot 225 personen.

Ook voor vergaderingen, recepties, jubilea, zakenlunches en bedrijfspresentaties kunt u bij ons terecht.

www.partyhoevedegeer.nl

Roermondseweg 100, 6085 NB Horn, telefoon 0475 - 582670



Advocatenkantoor *Exaten*

Persoonlijk & Professioneel

Juridisch advies, begeleiding en bemiddeling
(mediation) voor particulieren en ondernemers.
Onze aandachtsgebieden zijn onder meer:

arbeidsrecht, bouwrecht, hippisch recht,
contracten- en consumentenrecht en
begeleiding van ondernemers.

Voor het maken van een afspraak
kunt u ons bellen: 0475 - 453957

mr. Rob Bruls
mr. Katja Bouwens

Rijksweg 4, 6095 NB Baexem

www.advocatenkantoorexaten.nl

Voedsel

Steenuilen jagen zowel in de schemering als 's nachts. In de periode dat ze jongen hebben is de noodzaak om grote hoeveelheden voedsel te brengen vaak dermate groot dat ze dan zelfs vaak overdag te zien zijn. De adulte uilen zitten dan vaak op een vast uitkijkpunt te wachten tot een prooi (vooral diverse muizensoorten) langskomt. Ook lopen ze door niet al te hoog gras om regenwormen en kevers te zoeken. Vandaar die lange poten.

Behoudens een enkele uitzondering zijn steenuilen monogaam. Een koppel blijft "levenslang" bij elkaar. Ze hebben een territorium waarbinnen ze zich gedurende het hele jaar ophouden. De omvang van het territorium is afhankelijk van het voedselaanbod. Hoe meer voedsel, des te kleiner een territorium hoeft te zijn.

Veiligheid

Veiligheid wil in deze zeggen dat er plekken moeten zijn waar ze kunnen schuilen bij slechte weersomstandigheden en zich kunnen verbergen voor predatoren, zoals bos- en kerkuil, roofvogels zoals havik en sperwer, maar ook loslopende katten en steenmarters. Daarvoor zijn holtes in oude bomen, rommelhoekjes op erven, bouwvallige schuurtjes en dergelijke van groot belang. Doordat deze omstandigheden steeds minder beschikbaar worden voor steenuilen, zijn nestkasten een goed alternatief.



Een steenuilen nestkast, "marterproof", foto Geco Visscher



Nestkast met vijf eieren, foto Geco Visscher

Voortplanting

Hiermee komen we meteen op de laatste V, die van voortplanting. Ook hiervoor geldt het belang van holtes. Steenuilen zijn namelijk hollenbroeders. Ze bouwen geen echt nest, maar maken gebruik van een holte, om daarin hun 2 tot 6 ronde en spierwitte eieren te leggen. Het aantal eieren en de conditie van het embryo in deze eieren wordt bepaald door het voedselaanbod in de periode voorafgaand aan de bevruchting. In 2012/2013 was sprake van een vrij lange en koude winter, gevolgd door een lange periode van droogte. Dit had een negatieve invloed op het voedselaanbod, waardoor de legfels vrij klein waren. Bovendien werden in door mij onderzochte niet uitgekomen eieren, embryo's aangetroffen met allerlei gebreken. Deze gebreken bleken al in het bevruchttingsstadium en kort daarna veroorzaakt te zijn door een tekort aan voedsel.

Nestkasten bieden niet alleen een veilige schuilplaats, maar ook een prima broedplaats. Hiermee snijdt het mes aan twee kanten. Enerzijds zijn nestkasten van groot belang voor steenuilen, anderzijds maken nestkasten het een stuk makkelijker om allerlei onderzoeken, zoals het broedbiologisch, uit te voeren. Ze zijn immers wat makkelijker bereikbaar dan holtes in bomen of een nestplaats onder een dak van een schuur.

Broedbiologisch onderzoek

Broedbiologisch onderzoek wordt conform de richtlijnen van SOVON (www.sovon.nl) en STONE (www.steenuil.nl) uitgevoerd.

Het doel is om inzicht te krijgen in de omstandigheden die van belang zijn om steenuilen beter te kunnen beschermen. Met het broedbiologisch onderzoek wordt informatie verzameld over de legselgrootte, de legselstart, het nestsucces (bij hoeveel nesten vliegt tenminste één jong succesvol uit), het aantal uitgevlogen jongen per broedpaar en de conditie van de jongen.

Eerste controle

Rond eind april wordt gestart met dit onderzoek. Nestkasten, maar ook natuurlijke broedplaatsen, worden gecontroleerd. De eerste controle is gericht op het vaststellen van het aantal eieren (de legselgrootte). Mocht het legsel nog niet compleet zijn, de eieren zijn nog koud, dan wordt deze controle nog een keer herhaald. Bij deze eerste controle wordt van de vrouwelijke steenuil (het vrouwtje broedt de eieren uit) een aantal gegevens zoals vleugellengte, gewicht en indien aanwezig het ringnummer vastgelegd. Dit van het nest nemen van de adulte uil levert geen enkel probleem op. Meteen na het terugplaatsen van de uil, gaat ze weer verder met broeden.

Tweede controle

Zo kort mogelijk na het uitkomen van de eieren volgt de tweede controle. Het bepalen van dit moment wordt gedaan op basis van het gegeven dat steenuilen ongeveer 26 dagen broeden en dat de start van het broeden over het algemeen medio april is. Tijdens dit deel van het onderzoek wordt vastgesteld hoeveel eieren uitgekomen zijn en of de jongen allemaal leven. Gedurende de eerste levensdagen van de juvenielen is de sterfte vrij hoog. Dode jongen worden aan de overgebleven broertjes en zusjes gevoerd. Later contro-

leren kan dus een vertekend beeld geven over het aantal uitgekomen eieren.

Bij deze tweede controle wordt ook aandacht besteed aan

e.d.) levert de combinatie van het gewicht en de vleugellengte (en dus de leeftijd) veel informatie op over hun conditie. Een goede conditie betekent een goede overlevingskans. Uiteraard wordt ook deze keer weer gekeken naar prooien en prooiresten in de nestplaats.



1 dag oud, foto Geco Visscher



Wegen juveniel, foto Geco Visscher



Moeder met 4 juvenielen, foto Geco Visscher



Ringen van een juveniel, foto Geco Visscher

het voedselaanbod. Het mannetje levert muizen aan. De muizen die niet direct in de magen van de jongen verdwijnen, worden als voorraad (stapelvoedsel) bewaard. Het in een nestkast aantreffen van dit stapelvoedsel is een indicatie over het voedselaanbod op dat moment.

Aan de hand van de vleugellengte van juvenielen wordt de leeftijd van een jong vastgesteld. Met een vrij eenvoudige berekening is vervolgens de legselstart te bepalen. Gelet op de leeftijd van de juvenielen wordt met het wegen en meten van deze jongen terughoudend omgegaan en is de aangetroffen situatie bepalend voor de keuze welke onderzoeken gedaan worden.

Derde controle

Een week of twee-drie hierna wordt de nestplaats voor de derde maal bezocht. Deze keer worden de overgebleven jongen geteld, worden ze gewogen en wordt de vleugellengte (opnieuw) vastgesteld. Ten behoeve van het ringonderzoek worden de juvenielen en de ongeringde adulte uilen bovendien geringd. Buiten het visueel schouwen van de jongen en hun nest (vuil, aanwezigheid van ongedierte

Vierde controle

Zo kort mogelijk na het moment van uitvliegen (na ongeveer 35 dagen verlaten de juvenielen het nest) wordt de nestplaats voor een vierde keer bezocht. Het doel hiervan is om vast te stellen of alle jongen ook uitgevlogen zijn. De nestplaats wordt goed bekeken op achtergebleven resten van dode jongen (bv een pootje met een ring). Mede aan de hand van dit onderzoek kan het nestsucces bepaald worden.

Verwerken onderzoeksgegevens

Tot slot het minst aansprekende maar daarom niet minder belangrijke deel van broedbiologisch onderzoek; het invullen en opsturen van nestkaarten.

Alle verzamelde gegevens worden vastgelegd op (digitale) nestkaarten. Deze nestkaarten worden opgestuurd naar SOVON, waar ze in databestanden worden verwerkt. Analyse van deze gegevens door SOVON en STONE maakt dat beschermingsmaatregelen getroffen kunnen worden en advies gegeven kan worden ten behoeve van natuurbeleid en -beheer.

Meer informatie

Meer weten over steenuilen? U kunt daarvoor de website van STONE (www.steenuil.nl) raadplegen.

Op die site staat veel achtergrondinformatie over onderzoeken. Daarnaast leuke wetenswaardigheden en jaarverslagen van werkgroepen uit het hele land.

Hierbij uiteraard ook het jaarverslag 2013 van de Steenuilenwerkgroep Echt-Susteren.

Wilt u de belevenissen van een steenuilkoppel gedurende de broedperiode live volgen dan kan dit via de site van Beleef de Lente (<http://www.beleefdelente.nl/vogel/steenuil>).

gecovisscher@vodafonehuis.nl

Roermond realiseert eerste eekhoornbrug in Limburg

Door Joost Geraets

Buurtbewoners en passanten zoals Steven Jansen wezen de gemeente de afgelopen jaren op het sneuvelen van eekhoorns in het verkeer op de Heinsbergerweg. Steven heeft zelfs drie jaar lang gegevens verzameld van doodgedoden eekhoorns. De aandacht voor dit probleem heeft geleid tot overleg met Frédérique de Bruijn, flora en fauna adviseur van de gemeente Roermond. Aangezien de gemeente Roermond de eekhoorn in 2012 tijdens het pilot-project 'Gemeenten adopteren soorten' als doelsoort had gekozen en er nog geen concrete stappen hadden plaatsgevonden, was dit een mooie aanleiding om hier uitvoering aan te geven.

Afgelopen november (2013) is de eekhoornbrug opgehangen. Een mooi moment voor de buurtbewoners, Steven, de gemeente en vooral de eekhoorns ! Middels monitoring wordt onderzocht of de eekhoorns ook daadwerkelijk van deze nieuwe brug gebruik maken.

Steven schrijft op zijn blog: "... Natuurlijk zijn we nu niet in de veronderstelling dat hier nooit meer een Eekhoorn op de Heinsbergerweg zal sneuvelen [...] Maar de aanwezige Eekhoornpopulatie is vanaf nu tenminste in de luxe positie om te kiezen. Natuur beschermen is ook een kwestie van nieuwe kansen bieden....". Daar kan ik me helemaal in vinden !



Montage Eekhoornbrug, foto Steven Jansen



Installatie Eekhoornbrug, foto Steven Jansen

De Roermondse eekhoornbrug is een brug naar het voorbeeld van de bruggen in het Amsterdamse bos. Deze brug kost een fractie (2480 euro) van die welke onlangs in het programma 'Kanniewaarzijn' in het nieuws was. Dat Haagse eekhoornbrugproject kostte volgens Marieke de Groot, van de Partij voor de Dieren in die stad, 212.000 euro. De Roermondse eekhoornbrug is evenals de Amsterdamse zes eekhoornbruggen een duurzaam en onderhoudsarm ontwerp van Pius Floris Boomverzorging uit Amsterdam die de brug ook hebben opgehangen in Roermond. De eekhoornbrug hangt ruim vijf meter boven de weg. Het verkeer kan er veilig onder door en de eekhoorns kunnen er veilig over heen.

De eekhoornbrug is een logisch gevolg van het pilotproject 'Gemeenten adopteren soorten' van de provincie Limburg, ondersteund door het IVN Consulentenschap Limburg en Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL). Roermond heeft de vlinder en de eekhoorn geadopteerd. Dit houdt in dat de gemeente heeft toegezegd zich extra in te spannen voor deze dieren. De eekhoornbrug is een mooi resultaat van deze speciale aandacht. Ook de aanleg van vlindervriendelijke beplanting in onder meer park Hattem en de vlindersnelweg, die onlangs in het nieuws was, duiden op deze extra aandacht.

(met dank aan Steven Jansen voor zijn blogposts hierover op natura.blogse.nl en het maken en aanleveren van de foto's)



De eekhoornbrug van bovenaf gezien, foto Steven Jansen

Boomplantdag 2014

Op 12 maart werd in Nederland de Nationale Boomplantdag gevierd. Twee IVN-gidsen (Elly Hawinkels en Piet Brouns) hebben 45 kinderen van groep 7 van Basisschool De Stapsteen (Herten) een onvergetelijke dag bezorgd.

Verslag van de leerlingen:

12 maart hebben we 59 bomen geplant dat was erg leuk om te doen maar het was erg warm.

Wij hebben eerst les gekregen over bomen dat was heel erg interessant. We vertrokken om half 11 en we zijn om 11 uur de bomen gaan planten! Dat duurde een klein uurtje. Toen we klaar waren stond wethouder IJff op het speelplein, toen hebben we nog even les van hem gekregen. We kregen allemaal een tasje met daarin een houten liniaal en fruit en drinken dat was heel erg lekker.



Boomplantdag met OBS De StapSteen, foto Gemeente Roermond

Breidberg

Door Leo Koster

Op zondag 26 januari 2014 even de fiets gepakt, verrekijker om de nek en op naar de Breidberg. Dit gebiedje ligt tegen de Keulse Baan en parallel aan de weg van de Keulse Baan richting Melick (N293 Zuid). Tegen een paaltje langs de Herkenbosserlaan maak ik mijn fiets vast. Het gebiedje is ongeveer 20 ha groot en is in eigendom van de gemeente Roermond. Via een klaphekje betreed ik het gebiedje. Voor me een betonnen infopaneel met het opschrift "Natuurleerpad", doch er valt niets te leren; de aangebrachte informatie is verdwenen. Ik ga direct naar links en wandel verder achter een houtwal langs. Zwarte kraaien, enkele koolmezen, vinken en in een top van een berk een uit veel blad bestaande eekhoornnest. Als ik bijna bij het boscomplex ben noteer ik; gaai, houtduif, pimpelmees, boomklever, grote bonte specht, winterkoning en twee miauwende buizerds. In een vork van een boom is een bosuilenkast gehangen. Ik wandel langs een nog intact infopaneel met onder meer informatie over het vliegend hert. Diverse dode eikenhouten palen staan hier in de grond. Deze palen worden door de larve van het vliegend hert gebruikt als voedsel. Eén voor één worden de eitjes afgezet in het hout van de inlandse- of wintereik dat wel aangetast moet zijn door witrot. Het vliegend hert is één van de grootste Europese kevers. Het mannetje heeft heel grote kaken die aan de uiteinden wat vertakt zijn en daarom doen denken aan het gewei van het edelhert. Mollen zijn in de grond erg actief gelet op de vele molshopen die er te zien zijn. Een begeleider van een loslopende hond probeert de hond bij zich te roepen, maar dat heeft toch nog wel heel wat voeten in de aarde. Rondom diverse boompjes zitten groenkleurige stambeschermers, maar ze liggen ook als oud vuil op de grond. De aanbrengrer ruimt ze op!?!? In het gebied overheerst op veel plaatsen de Canadese guldenroede. Een roodborst vliegt een dichte struik in. Boven me vliegt een onbekend aantal kruisbekken. Ik kom bij een vossenhol, een bovenkaak van een kat ligt in het zand. Ik wandel langs enkele plasjes, hier geen (water)vogels. Een heggemus verdwijnt tussen de vegetatie. Twee geelgorzen vliegen richting Melick. Ik steek het geasfalteerde fietspad over en wandel verder door het gebiedje dat ook bij de Breidberg hoort. Op weidepaaltjes zie ik het vrouwtje van de roodborsttapuit, dan moet het mannetje er ook zijn. En jawel, in struiken houdt het mannetje zich op. Dan valt iets verder weg een snelvliegende vogel op. Mijn kijker "zegt" dat het het vrouwtje van de slechtvalk is. In het vliegbeeld krijg ik ook het mannetje te zien. Nog nooit in één vliegbeeld zowel het mannetje als het vrouwtje van de slechtvalk gezien. En wat een verschil in grootte tussen deze twee snelle jagers. Ik heb gelezen dat het vrouwtje tot zelfs 30% zwaarder kan zijn dan het mannetje. Ze blijven maar rondcirkelen boven een akker die voor een boscomplex ligt. Af en toe vliegt zowel het mannetje als het vrouwtje richting bomen waarin ook diverse zwarte kraaien zitten. Hun duiksnelheid zou op 389 km/uur liggen! Echtpaar slechtvalk heeft duidelijk een hekel aan die kraaien. De zwarte kraaien blijven ook veilig in de boom zitten. Ik denk als ze de bomen zouden verlaten ze een prooi van de slechtvalk (vrouwtje) konden worden.



Kaartgegevens © OpenStreetMap-auteurs - CC-BY-SA 2.0

Ik besluit om te proberen wat dichterbij te komen. Via een zandpad krijg ik beter zicht op de akker waarop wintergraan groeit. In het topje van een boom zit het vrouwtje van de slechtvalk. Erg lichte onderkant met dwarsbanden en uiteraard de opvallende baardstrepen en donkergrijze rug. Het mannetje komt aanvliegen en landt op de akker. Dan ontdek ik daar een geslagen prooi. Het mannetje eet van de prooi, diverse veren liggen langs het kadaver. Ik vermoed dat het een houtduif is. De zwarte kraaien hebben natuurlijk ook wel trek in zo'n vers stukje duif, maar dat proberen de slechtvalken te voorkomen. Een vrouw met een hond zorgt ervoor dat het mannetje van de slechtvalk met een stuk prooi opvliegt. Hij gaat in de boom zitten waarin ook het vrouwtje zit. Even later vliegt het echtpaar slechtvalk over de Breidberg richting Meinweg. Op de akker heeft ook een ree zijn of haar pootafdrukken achtergelaten.

Als ik bij de geslagen prooi kom zie ik dat het een geringde postduif is. De kop en de strot liggen ernaast, en dat geldt ook voor een gedeelte van de ingewanden. Aan de postduif is al flink gegeten, vooral het borstgedeelte. Ik denk dat de lekkerste stukken al door de slechtvalk opgegeten zijn. Aan beide poten van de postduif zit een groenkleurige ring. Aan de linkerpoot zit een klikring met niets erop, aan de rechterpoot NL 2013 en een reeks van 7 cijfers. De eigenaar van de duif heb ik telefonisch ingelicht. Hij deelde me ook mede dat als de jonge duiven 8 dagen oud zijn ze worden geringd. Op 6 mei 2008 was ik aan het tuinieren in Melick toen ik boven me angstige vogelgeluiden hoorde. Even later was ik getuige van een spectaculaire duikeling van een gegrepen duif. Ik denk dat ook hier de slechtvalk een rol gespeeld heeft. Bij de prooi-overname werd er mis gegrepen, dan wel was de geslagen prooi te zwaar. Ik ga terug naar mijn fiets. Langs de kant van het fietspad grazen 7 rode geuzen. Deze naam is ontstaan in 2005 en rode geus heeft betrekking op het resultaat van een kruising tussen het brandrode rund en het Franse saler, een ras uit de Franse Auvergne. Het "rood" slaat op de dieprode kleur en het "geus" slaat op Geuzen; ruige klanten die net als dit rund het jaar rond zonder veel luxe moesten zien te overleven. Ik fiets verder. Links van me een kunstmatig aangelegde plas (opvangbekken) met daarop knobbelzwanen, twee waterhoentjes, een blauwe reiger en wilde eenden. Hemelwater van de daken van de hier liggende fabriekscomplexen is van het riool afgekoppeld en mag nu in dit opvangbekken in de bodem zakken. Het is een middel tegen verdroging en de rioolwaterzuiveringsinstallatie hoeft minder te zuiveren. Mijn plan is om de Driestruik ook nog even met een bezoekje te vereren.

INDIEN ONBESTELBAAR:
SECRETARIAAT IVN ROERMOND E.O.
BEATRIXLAAN 18
6051 NA MAASBRACHT



www.sovon.nl/nl/jaavandespreeuw

In Nederland neemt de Spreeuw sterk in aantal af. De precieze oorzaken van de achteruitgang zijn nog niet bekend. Mede daarom hebben Sovon en Vogelbescherming Nederland 2014 uitgeroepen tot het Jaar van de Spreeuw.

Tijdens het Jaar van de Eekhoorn vraagt de zoogdiervereniging samen met de stichting Eekhoornopvang Nederland aandacht voor de eekhoorn en laten zien wat burgers en overheden kunnen doen voor deze soort.

www.eekhoornopvang.nl
www.zoogdiervanhetjaar.nl



een echte natuurvriend

Lowa Hudson

NIEUW!

Lichtgewicht wandelschoenen met een traditionele look.

In dames- en heren en diverse breedte-maten.



**HELEMAAL
NIEUW 2014**

Leden IVN
10% korting



Ton Notermans

wandelsport - outdoor - kamperen

Dr. Philipslaan 25-B - Roermond - T. 0475-420610 - tonnotermans.nl

Werkgroepen

IVN Roermond e.o. organiseert diverse activiteiten. Wilt u iets weten of actief meedoen neem dan contact op met één van de volgende personen:

Redactie Het Schrijvertje: Frans Hendriks

T: 0475 503291 E: frans.hendriks@ivnroermond.nl

Webmaster: Laurent Vanderheijden

T: 0475 400874 E: laurent.vanderheijden@ivnroermond.nl

Werkgroep Planten (regio oost)

Paul Bergs, T: 0475 330643

Werkgroep Planten (regio west)

Harrie Senden, T: 0475 491987

Werkgroep Planten (regio oost/west)

Hermien Hendriks, T: 0475 594340

Werkgroep Vogels

Meinse van der Velde - www.meinse.nl

T: 06 13300436 E: mj.vd.velde@home.nl

Jeugdcommissie

Elly Hawinkels, T: 0475 535302

Natuurclub De Speurhuizen

Henk Smit, T: 0475 581782

Programmacommissie: René Horsten

T: 06 22468910 E: rene.horsten@ivnroermond.nl

Werkgroep Driestruik - www.driestruik.nl

Anja van Halbeek (IVN) T: 06 10368867

Wouter Jansen (NHGL) T: 0475 326789

Vlinderwerkgroep: Laur Lennards, T: 0475 594326

E: l.j.lennards@home.nl